



Forskarutbildning med profilering och kvalitet

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2008/09:134 Forskarutbildning med profilering och kvalitet samt två motioner väckta med anledning av propositionen.

Propositionen innehåller regeringens förslag och bedömningar om konstnärlig utbildning på forskarnivå, tillstånd att utfärda examina på forskarnivå, vetenskapsområde och universitetsstatus.

I propositionen föreslås att konstnärliga examina införs som en egen examenskategori på forskarnivå. För såväl universitet som högskolor ska det krävas tillstånd för att utfärda sådana examina. Lärosätena föreslås få välja om ansvaret för konstnärlig utbildning på forskarnivå ska ligga på en fakultetsnämnd eller på ett organ för konstnärlig forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig utbildning på forskarnivå.

Alla högskolor föreslås ha möjlighet att ansöka om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå. Examenstillstånd kommer efter ansökan och prövning att ges inom avgränsade områden som är smalare än dagens vetenskapsområden. Möjligheten att utfärda en examen på forskarnivå inom ett visst område föreslås kunna dras in för såväl universitet som högskolor, om det finns brister i utbildningens kvalitet.

Nuvarande bestämmelser om vetenskapsområde som grund för examensrätt i forskarutbildningen bör avskaffas enligt propositionen. För att stärka lärosätenas frihet föreslås också att vetenskapsområde avskaffas som grund för indelning i anslagsposter av lärosätenas anslag för forskning och utbildning på forskarnivå. Indelningsgrunden bygger på ett beslut i riksdagen. Modellen för mål för antal examina på forskarnivå inom de olika vetenskapsområdena föreslås också upphöra att gälla.

Mot bakgrund av dels de nya möjligheter som högskolorna föreslås få att söka tillstånd att utfärda examina på forskarnivå, dels en bedömning av vad som är forskningsstrategiskt lämpligt och statsfinansiellt möjligt, föreslås i propositionen att riksdagens tidigare ställningstagande beträffande

universitetsbegreppet och förutsättningarna för ett statligt lärosäte att benämnas universitet inte längre ska gälla. Det innebär att den nuvarande ordningen som gäller för lärosätenas ansökan om universitetsstatus tas bort.

Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker samtliga motioner.

I betänkandet finns en gemensam reservation från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden	8
Konstnärlig utbildning på forskarnivå	8
Examina på forskarnivå	10
Examensmål för forskarutbildningen	14
Vetenskapsområde upphör som grund för fördelning av resurser m.m.	15
Benämningen universitet	17
Reservation	20
Benämningen universitet, punkt 4 (s, v, mp)	20
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	21
Propositionen	21
Följdmotionerna	21
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	23
1. Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434)	23
2. Förslag till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina	28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Examina på forskarnivå**

Riksdagen antar regeringen förslag till

- a. lag om ändring i högskolelagen (1992:1434),
- b. lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:134 punkt 1.

2. **Examensmål för forskarutbildningen**

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att riksdagens tidigare ställningstagande om principerna för uppställande av examensmål för forskarutbildningen inte längre ska gälla (avsnitt 6.5). Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:134 punkt 2.

3. **Vetenskapsområde upphör som grund för fördelning av resurser m.m.**

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att riksdagens tidigare ställningstagande om indelning i vetenskapsområden och om principer för fördelning av resurser till forskning och forskarutbildning inte längre ska gälla (avsnitt 7). Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:134 punkt 3.

4. **Benämningen universitet**

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att riksdagens tidigare ställningstagande om universitetsbegreppet inte längre ska gälla (avsnitt 8). Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:134 punkt 4 och avslår motionerna 2008/09:Ub23 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:Ub24 yrkandena 1 och 2.

Reservation (s, v, mp)

Stockholm den 5 maj 2009

På utbildningsutskottets vägnar

Sofia Larsen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Larsen (c), Marie Granlund (s), Margareta Pålsson (m), Mats Gerdau (m), Betty Malmberg (m), Agneta Lundberg (s), Christer Nylander (fp), Louise Malmström (s), Lars Hjalmered (m), Patrik Forslund (m), Thomas Strand (s), Ulrika Carlsson i Skövde (c), Caroline Helmersson-Olsson (s), Roland Bäckman (s), Eva Johnsson (kd), Amineh Kakabaveh (v) och Lage Rahm (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2008/09:134 Forskarutbildning med profilering och kvalitet jämte två motioner som väckts med anledning av propositionen.

Propositionen innehåller regeringens förslag och bedömningar om konstnärlig utbildning på forskarnivå, tillstånd att utfärda examina på forskarnivå, vetenskapsområde och universitetsstatus.

Regeringens lagförslag finns i bilaga 2 och redovisning av motionerna i bilaga 1. Regeringen har inhämtat Lagrådets yttrande.

Bakgrund

I april 2004 bemyndigade regeringen chefen för Utbildningsdepartementet att tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn av resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning (dir. 2004:49). Utredningen antog namnet Resursutredningen. Regeringen beslutade senare om tilläggsdirektiv till Resursutredningen för en fortsatt utredning om resurstilldelning och övrig styrning avseende forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor inklusive Sveriges lantbruksuniversitet (dir. 2006:29). Samtidigt bemyndigade regeringen chefen för Utbildnings- och kulturdepartementet att tillkalla en särskild utredare för det nya uppdraget. Utredningen redovisade sitt slutbetänkande Resurser för kvalitet (SOU 2007:81) i november 2007. Betänkandet har remissbehandlats. I denna proposition behandlas vissa av utredningens förslag i kapitel 2 i slutbetänkandet. Vissa andra delar av betänkandets förslag, framför allt de som handlar om fördelning av forskningsresurser, har behandlats i propositionen Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50, bet. 2008/09:UbU4, rskr. 2008/09:160).

Inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) har, med utgångspunkt i Resursutredningens förslag om konstnärliga examina på forskarnivå, en promemoria utarbetats om förslag till examensbeskrivning för konstnärlig doktorsexamen m.m. (dnr U2008/8022/UH). Promemorian har remissbehandlats. Inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) har vidare en promemoria utarbetats om tillstånd att utfärda konstnärlig doktorsexamen (U2009/302/UH).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller regeringens förslag och bedömningar om konstnärlig utbildning på forskarnivå, en ny ordning för att få utfärda examina på forskarnivå, vetenskapsområde och universitetsstatus.

Konstnärlig utbildning på forskarnivå

I propositionen gör regeringen bedömningen att förutsättningarna för den konstnärliga forskarutbildningen bör förbättras även genom införande av särskilda konstnärliga examina på forskarnivå. En konstnärlig licentiatexamen bör omfatta 120 högskolepoäng och en konstnärlig doktorsexamen 240 högskolepoäng. Regeringen föreslår att det för såväl universitet som högskolor ska krävas tillstånd för att utfärda sådana examina. Särskilda krav på konstnärlig kvalitet bör ställas för tillstånd. Lärosätena föreslås få välja om ansvaret för konstnärlig utbildning på forskarnivå ska ligga på en fakultetsnämnd eller på ett organ för konstnärlig forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig utbildning på forskarnivå.

Tillstånd att utfärda examina på forskarnivå m.m.

Enligt regeringens förslag får alla högskolor möjlighet att ansöka om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå. Examenstillstånd kommer efter ansökan och prövning att ges inom avgränsade områden som är smalare än dagens vetenskapsområden. Möjligheten att utfärda en examen på forskarnivå inom ett visst område föreslås kunna dras in för såväl universitet som högskolor, om det finns brister i utbildningens kvalitet. Nuvarande bestämmelser om vetenskapsområde som grund för examensrätt i forskarutbildningen avskaffas. Riksdagens tidigare ställningstagande om indelning i vetenskapsområden och om principer för fördelning av resurser till forskning och forskarutbildning ska inte längre gälla. Det innebär att det inte längre ska finnas någon av riksdagen fastställd indelning i anslagsposter av anslaget till forskning och utbildning på forskarnivå. Det innebär också att rätt att anordna och examinera inom forskarutbildning inte ska följa med ett innehav av vetenskapsområde. Den av riksdagen beslutade modellen för mål för antal examina på forskarnivå inom de olika vetenskapsområdena föreslås också upphöra att gälla.

Benämningen universitet

Mot bakgrund av dels de nya möjligheter som högskolorna föreslås få att söka tillstånd att utfärda examina på forskarnivå, dels en bedömning av vad som är forskningsstrategiskt lämpligt och statsfinansiellt möjligt, föreslår regeringen att riksdagens tidigare ställningstagande beträffande universitetsbegreppet och förutsättningarna för ett statligt lärosäte att benämnas universitet inte längre ska gälla. Det innebär att den nuvarande ordningen

som gäller för lärosätenas ansökan om universitetsstatus tas bort. Av dessa skäl har regeringen inte heller för avsikt att bifalla inkomna ansökningar om universitetsstatus.

Ikraftträdande

Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Utskottets överväganden

Konstnärlig utbildning på forskarnivå

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om att en konstnärlig licentiatexamen och en konstnärlig doktorsexamen ska införas. En konstnärlig licentiatexamen ska omfatta 120 högskolepoäng och en konstnärlig doktorsexamen 240 högskolepoäng. Examina på forskarnivå ska indelas i generella examina (licentiatexamen och doktorsexamen) och konstnärliga examina (konstnärlig licentiatexamen och konstnärlig doktorsexamen).

Propositionen

Konstnärliga examina på forskarnivå

En större reform av den svenska utbildnings- och examensstrukturen genomfördes 2007. Ändringar i bl.a. högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100) gjordes med anledning av förslagen i propositionen Ny värld – ny högskola (prop. 2004/05:162, bet. 2005/06:UbU3, rskr. 2005/06:160, bet. 2005/06:UbU15, rskr. 2005/06:214). Som en del av reformen infördes också, vid sidan om generella examina och yrkesexamina, en särskild examenskategori på grundnivå och avancerad nivå för det konstnärliga området, konstnärliga examina. Skälen för detta var att särskilda konstnärliga examensbeskrivningar kan utformas och anpassas på ett sätt som bättre motsvarar det konstnärliga områdets särart och särskilda behov. Konstnärliga examina på forskarnivå infördes dock inte.

Resursutredningen har i betänkandet Resurser för kvalitet (SOU 2007:81) föreslagit att konstnärliga examina på forskarnivå införs. Sådana examina är, enligt utredningen, angelägna för att ge fördjupning i genuint konstnärliga frågeställningar och arbetsmetoder med grund i en egen konstnärlig praktik, vilket enligt utredningen inte kan tillgodoses inom ramen för nuvarande regler för forskarutbildning.

Regeringen bedömer att det finns skäl att införa en konstnärlig licentiatexamen och en konstnärlig doktorsexamen med examensbeskrivningar som tillgodoser de konstnärliga områdenas särart och särskilda behov.

Tillstånd att utfärda konstnärliga examina på forskarnivå

Tillstånd att utfärda konstnärliga examina på forskarnivå bör krävas för såväl universitet som högskolor. Ett sådant tillstånd bör få lämnas till ett universitet eller en högskola inom ett visst område, om den konstnärliga utbildningen samt den konstnärliga forskningen och det konstnärliga utveck-

lingsarbetet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå inom området kan bedrivas på en hög konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt.

Det organisatoriska ansvaret för konstnärlig utbildning på forskarnivå

Ansvaret för forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå ska ligga på en fakultetsnämnd. Vid universitet eller högskolor med konstnärlig utbildning får det i stället för en fakultetsnämnd finnas ett organ som ansvarar för konstnärlig forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig utbildning på forskarnivå. Om det inte inrättas något särskilt organ för den konstnärliga utbildningen på grundnivå och avancerad nivå, ska organet ansvara också för denna utbildning. Såväl vetenskapligt som konstnärligt kompetenta lärare inom fakultetsnämndens ansvarsområde ska få välja ledamöterna i fakultetsnämnden och, liksom andra vetenskapligt eller konstnärligt kompetenta personer, kunna väljas till ledamöter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag om att en konstnärlig licentiatexamen och en konstnärlig doktorsexamen ska införas.

Forskning och fördjupade kunskaper inom de konstnärliga områdena är, enligt utskottet, en betydelsefull förutsättning för att ge långsiktigt goda villkor för den nyskapande kulturen.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det finns skäl att införa en konstnärlig licentiatexamen och en konstnärlig doktorsexamen med examensbeskrivningar som tillgodoser de konstnärliga områdenas särart och särskilda behov. På så sätt blir det också tydligt att konstnärlig forskning och konstnärlig forskarutbildning delvis är något annat än vetenskaplig forskning. Vidare är det, enligt utskottet, av grundläggande betydelse att ett införande av konstnärliga examina på forskarnivå gör det möjligt för konstnärliga utbildningar att utifrån sina egna förutsättningar utveckla formerna för forskarutbildning inom de olika konstnärliga områdena.

Utskottet anser liksom regeringen att det är viktigt att en prövning av examenstillstånd för den konstnärliga licentiat- respektive doktorsexamen kan ske skyndsamt så att utbildningen inom forskarskolan ska kunna bedrivas utifrån de nya examensbeskrivningarna. Regeringen har den 26 mars 2009 beslutat att ge Högskoleverket i uppdrag att – med förbehåll för riksdagens beslut med anledning av denna proposition – utveckla kriterier för prövning av tillstånd att utfärda konstnärliga examina på forskarnivå (U2009/2055/UH). Utgångspunkten för kriterierna ska bl.a. vara det förslag till examensbeskrivning som presenterades i Regeringskansliets promemoria om förslag till examensbeskrivning för konstnärlig doktorsexamen

m.m. (U2008/8022/UH) och de överväganden som regeringen gör i den nu behandlade propositionen. Uppdraget ska vara avslutat senast den 31 augusti 2009.

Examina på forskarnivå

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om att Högskoleverket ska besluta om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå för högskolor som inte är universitet.

Beslut om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå bör avse ett avgränsat område.

Propositionen

Bakgrund

I propositionen redovisar regeringen sina förslag och bedömningar om förutsättningarna för att få utfärda examina på forskarnivå. De allmänna riktlinjerna för dessa förslag och bedömningar har presenterats i den av riksdagen bifallna propositionen Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50, bet. 2008/09:UbU4, rskr. 2008/09:160).

Gällande ordning i fråga om vetenskapsområde och examenstillstånd

Enligt nuvarande bestämmelser i 1 kap. 12 § högskolelagen (1992:1434) får examina på forskarnivå avläggas vid universiteten. Vid andra högskolor får sådana examina avläggas inom de vetenskapsområden som finns vid högskolan med stöd av beslut enligt 2 kap. 5 § i samma lag.

Av 2 kap. 5 § framgår att det för utbildning på forskarnivå finns de vetenskapsområden som riksdagen bestämt. I 3 kap. 1 § högskoleförordningen (1993:100) anges att dessa vetenskapsområden är humanistisk-samhällsvetenskapligt, medicinskt, naturvetenskapligt och tekniskt vetenskapsområde. Det framgår vidare av 2 kap. 5 § högskolelagen att vetenskapsområdena finns vid universiteten och att regeringen kan fatta beslut om att ett eller flera vetenskapsområden ska finnas vid en högskola. Ett sådant beslut får meddelas, om utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt forskning vid högskolan har en sådan kvalitet och omfattning inom vetenskapsområdet att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå.

När det gäller vilka lärosäten som kan få utfärda olika examina finns det i dag sammanfattningsvis ett regelverk för examina på grundnivå och avancerad nivå och ett annat för examina på forskarnivå.

En ny ordning för tillstånd att utfärda examina på forskarnivå

I propositionen föreslås att Högskoleverket ska besluta om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå för högskolor som inte är universitet. Regeringen bedömer att ett beslut om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå bör avse ett avgränsat område.

Regeringen anser att den nuvarande ordningen med vetenskapsområden inte har uppnått sina syften.

Av propositionen framgår bl.a. följande. Tilldelning av examenstillstånd är ett grundläggande instrument för kvalitetssäkring, som enligt regeringens mening bör användas som ett sätt att säkra att de lärosäten som bedriver utbildning på forskarnivå har de förutsättningar som kan anses krävas. Men principerna för examenstillstånd bör också ha den funktionen att begränsade resurser och skattemedel används effektivt genom att profilering, arbetsfördelning och kraftsamling främjas. Regeringen gör bedömningen att den nuvarande ordningen med vetenskapsområden inte uppfyller dessa krav.

Regeringen finner, i likhet med Resursutredningen och de tidigare utredningar som framfört liknande kritik, att det nuvarande systemet medför att högskolorna tenderar att bredda sin verksamhet utifrån den indelning i vetenskapsområden som riksdagen har lagt fast i stället för att koncentrera verksamheten till de områden där de har bäst förutsättningar att bli framgångsrika.

En ny ordning för tillstånd för högskolor som inte är universitet att utfärda examina på forskarnivå

Regeringen anser att den ordning som gäller för högskolornas utfärdande av examina på forskarnivå på ett antal punkter bör utformas annorlunda än dagens ordning med vetenskapsområden.

För det första bör en ny ordning främja profilering och kvalitet mycket tydligare än i dag. Det kan åstadkommas genom att tillstånd ges för smalare områden än dagens vetenskapsområden och bara för det område som faktiskt prövats. Därmed uppnås en starkare kvalitetssäkring samtidigt som en högskola har incitament att koncentrera sina resurser till de profilområden där den har särskilt goda förutsättningar.

Ordningen för att få utfärda examina på forskarnivå bör för det andra underlätta tvärvetenskaplighet och stimulera ökad samverkan med det omgivande samhället i högre utsträckning än dagens ordning.

Slutligen bör en högskolas ansökan om att få utfärda examina på forskarnivå prövas utifrån högskolans befintliga resursmässiga förutsättningar.

Enligt regeringens bedömning i propositionen är det lämpligt att den myndighet som ansvarar för kvalitetsutvärdering också beslutar om tillstånd att utfärda examina. Regeringen anser därför att Högskoleverket ska få besluta om tillstånd att utfärda generella examina i utbildning på forskarnivå för andra högskolor än universitet och – i enlighet med vad som anförts ovan – om tillstånd att utfärda konstnärliga examina på forskarnivå

för såväl universitet som högskolor. Eftersom Högskoleverket då kommer att vara den myndighet som beslutar om examenstillstånd på alla utbildningsnivåer och för både universitet och högskolor, föreslår regeringen att det för tydlighetens skull anges direkt i högskolelagen.

Regeringen föreslår således att Högskoleverket beslutar om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå för högskolor som inte är universitet. Regeringen avser att meddela föreskrifter om att tillstånd ska krävas för såväl universitet som högskolor för att utfärda konstnärliga examina på forskarnivå. Högskoleverket föreslås där besluta också om sådana tillstånd.

För enskilda utbildningsanordnare beslutar regeringen om tillstånd enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Någon förändring av det föreslås inte.

Krav för tillstånd att utfärda examina på forskarnivå

Ett tillstånd att utfärda examina på forskarnivå ska enligt propositionen bara få lämnas om utbildningen uppfyller de krav som i 1 kap. högskolelagen ställs på utbildningen och de särskilda krav som finns i förordning. Dessutom ska det i ett rikstäckande perspektiv finnas ett allmänt intresse av att examina får utfärdas.

Tillstånd att utfärda generella examina på forskarnivå bör få lämnas till en högskola inom ett visst angivet område, om utbildningen och forskningen vid högskolan har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå inom området kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt.

Nuvarande bestämmelser om vetenskapsområde upphör

I propositionen föreslås att begreppet vetenskapsområde utmönstras ur högskolelagen (1992:1434). Det ska finnas minst en fakultetsnämnd vid varje universitet och vid varje högskola där det får utfärdas examina på forskarnivå. För konstnärlig utbildning på forskarnivå får i stället ett särskilt organ ha ansvaret. Vid högskolor som inte är universitet får en fakultetsnämnds ansvarsområde för utbildning på forskarnivå bara avse de områden inom vilka högskolan har tillstånd att utfärda examina på forskarnivå.

Regeringen får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning andra högskolor än universitet ska få utfärda examina på forskarnivå enligt äldre bestämmelser.

Begreppet vetenskapsområde utmönstras även ur lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina.

De högskolor som har tilldelats ett vetenskapsområde med stöd av 2 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434) bör övergångsvis ha tillstånd att utfärda examina på forskarnivå inom vetenskapsområdet enligt nuvarande bestämmelser, dock längst t.o.m. utgången av 2010. Högskolor med vetenskapsområde bör ges tillstånd att därefter utfärda examina på forskarnivå för de områden inom vilka de i dag utfärdar examina på forskarnivå.

Beslut om att examina på forskarnivå inte längre får utfärdas

Av propositionen framgår vidare att om de krav som ställs på utbildningen i 1 kap. högskolelagen och i förordning inte är uppfyllda för en viss examen på forskarnivå som ett universitet eller en högskola får utfärda, ska Högskoleverket uppmana universitetet eller högskolan att inom en viss tid avhjälpa bristerna. Finns bristerna helt eller till väsentlig del kvar sedan tiden för uppmaningen har gått ut, föreslås Högskoleverket få besluta att universitetet eller högskolan inte längre får utfärda en sådan examen som bristerna avser.

Även om Högskoleverket har beslutat att en viss examen på forskarnivå inte längre får utfärdas, får universitetet eller högskolan utfärda examen för de studenter som har påbörjat sin utbildning på forskarnivå vid det universitetet eller den högskolan före beslutet. Detta gäller dock bara om utbildningen kan leda fram till en sådan examen som beslutet avser.

Universitetens examensrätt

I propositionen föreslås även följande om universitetens examensrätt. Examina på forskarnivå får utfärdas vid universitetet. Ett universitet får dock inte utfärda examina på forskarnivå om det för sådana examina krävs tillstånd för att utfärda en examen och universitetet saknar tillstånd eller i de fall ett beslut om att en viss examen inte får utfärdas gäller för universitetet. Regeringen får meddela föreskrifter om att det krävs tillstånd för universitet att utfärda examina på forskarnivå. Om sådana föreskrifter har meddelats, beslutar Högskoleverket om tillstånd.

Högskoleverket får besluta att ett tidigare beslut om att ett universitet inte får utfärda en examen på forskarnivå inte längre ska gälla. Ett sådant beslut får bara fattas om utbildningen uppfyller de krav som ställs på utbildningen i 1 kap. högskolelagen och de särskilda krav som finns i förordning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag. Enligt regeringens förslag får alla högskolor möjlighet att ansöka om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå. Examenstillstånd kommer efter ansökan och prövning att ges inom avgränsade områden som är smalare än dagens vetenskapsområden. Det föreslås att möjligheten att utfärda en examen på forskarnivå inom ett visst område ska kunna dras in för såväl universitet som högskolor, om det finns brister i utbildningens kvalitet. De nuvarande bestämmelserna om vetenskapsområde som grund för examensrätt i forskarutbildningen avskaffas.

För att vi ska kunna klara den internationella konkurrensen krävs utbildning och forskning i världsklass. Utskottet vill understryka vikten av att Sverige koncentrerar sina forskningsresurser för att stärka sin internationella konkurrenskraft och fortsätta att utvecklas som en ledande forskningsnation.

Utbildningen på forskarnivå är den högsta nivån inom utbildningsväsendet, och den är mycket resurskrävande. Den är också en strategiskt viktig utbildning i ett kunskapssamhälle. Det är därmed viktigt att den bedrivs med hög kvalitet. De statliga resurserna till forskning och forskarutbildning måste, enligt utskottet, utnyttjas på ett effektivt sätt för att nå högsta möjliga kvalitet.

Utskottet har nyligen vid behandlingen av den forsknings- och innovationspolitiska propositionen (bet. 2008/09:UbU4 s. 23) uttalat bl.a. att vetenskapsområden är en alltför bred indelning för att normalt avspegla de faktiska forskningsprofiler som finns vid högskolorna. I stället bör examens-tillstånd i utbildning på forskarnivå kunna tilldelas smalare och mer tydligt definierade områden. Andra högskolor än universitet bör kunna få tillstånd att utfärda examina på forskarnivå för ett sådant forskningsområde.

Utskottet delar också i övrigt regeringens nu gjorda bedömningar. De förslag som nu läggs fram innebär bl.a. att kvalitetssäkringen av forskarutbildningen skärps både i samband med att tillstånd ges och i löpande utvärderingar där möjligheten att utfärda forskarexamina kan dras in för alla lärosäten. Samtidigt ges högskolorna nya förutsättningar att få examens-tillstånd i forskarutbildning. Tillsammans med de principer för resurstilldelning som riksdagen beslutade om i samband med den forsknings- och innovationspolitiska propositionen, lägger detta grunden för ett kvalitativt och framåtblickande högskolesystem.

Examensmål för forskarutbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag att riksdagens tidigare ställningstagande om principerna för uppställande av examensmål för forskarutbildningen inte längre ska gälla.

Propositionen

Mål för antal examina i forskarutbildningen infördes som en följd av riksdagens beslut med anledning av regeringens förslag i budgetpropositionen för 1998 (prop. 1997/98:1 utg.omr. 16, bet. 1997/98:UbU7, rskr. 1997/98:109). Förslaget innebar att ett forskarutbildningsuppdrag skulle ges till varje universitet och högskola med rätt att utfärda doktorsexamen, utom Handelshögskolan i Stockholm. Kvantitativa examensmål skulle anges för varje vetenskapsområde som anvisades resurser för forskning och forskarutbildning vid respektive lärosäte, förutom för Sveriges lantbruksuniversitet som skulle ges ett samlat mål. Som skäl för att införa dessa mål angav regeringen att det kunde skapa incitament för lärosätena

och fakultetsnämnderna att effektivisera utbildningen och öka examinationen. Regeringen redogjorde i budgetpropositionen för förslag till mål för antal examina i forskarutbildningen per period.

I den nu aktuella propositionen föreslår regeringen att vetenskapsområde inte längre ska användas som grund för tillstånd att utfärda examina på forskarnivå (se ovan). Tillstånd att utfärda examina på forskarnivå kommer enligt regeringens förslag att definieras från fall till fall och inte följa en på förhand gjord indelning av forskningsverksamhet vid universitet och högskolor. Som framgår nedan föreslår regeringen dessutom att vetenskapsområde inte heller ska användas som en av riksdagen beslutad indelning av anslagen till forskning och forskarutbildning. Om detta förslag genomförs, blir därmed inte längre de principer för kvantitativa examensmål som riksdagen beslutade om med anledning av budgetpropositionen för 1998 tillämpliga. Regeringen föreslår därför att riksdagens tidigare ställningstagande om principerna för uppställande av examensmål för forskarutbildningen inte längre ska gälla. Det bör i stället, liksom är fallet för övriga examina inom den högre utbildningen, vara regeringens uppgift att bedöma behovet av mål för antal examina och hur sådana eventuella mål bör utformas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om att riksdagens tidigare ställningstagande om principerna för uppställande av examensmål för forskarutbildningen inte längre ska gälla.

Vetenskapsområde upphör som grund för fördelning av resurser m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att riksdagens tidigare ställningstagande om indelning i vetenskapsområden och om principer för fördelning av resurser till forskning och forskarutbildning inte längre ska gälla.

Propositionen

Riksdagen beslutade med anledning av förslag i propositionen Högskolans ledning, lärare och organisation (prop. 1996/97:141, bet. 1997/98:UbU3, rskr. 1997/98:12) att resurser till forskning och forskarutbildning ska fördelas till fyra breda vetenskapsområden i stället för som tidigare till tio fakulteter av varierande storlek.

Som tidigare nämnts, har riksdagen nyligen godkänt en ny modell för resurstilldelning för forskning och utbildning på forskarnivå som ska gälla alla statliga universitet och högskolor, förutom de konstnärliga högskolorna och Försvarshögskolan. (prop. 2008/09:50, bet. 2008/09:UbU4, rskr. 2008/09:160). Modellen innebär att anslaget för forskning och utbildning på forskarnivå, utöver en basresurs som beräknas utifrån antalet helårsstudenter, fördelas i konkurrens mellan lärosäten utifrån respektive lärosätes resultat mätt med indikatorerna externa medel samt vetenskaplig produktion och dess genomslag i form av citeringar. I en sådan modell är det, enligt regeringen, angeläget att lärosätena har möjlighet att själva göra de resursfördelningar som krävs för att verksamheten ska hålla så hög kvalitet som möjligt.

Mot den bakgrunden föreslår regeringen att riksdagens tidigare ställningstagande om indelning i vetenskapsområden och om principer för fördelning av resurser till forskning och forskarutbildning inte längre ska gälla. Det innebär att det inte längre ska finnas någon av riksdagen fastställd indelning i anslagsposter av anslaget till forskning och utbildning på forskarnivå. Det innebär också att rätten att anordna och examinera inom forskarutbildning inte ska följa med ett innehav av vetenskapsområde.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om att riksdagens tidigare ställningstagande om indelning i vetenskapsområden och om principer för fördelning av resurser till forskning och forskarutbildning inte längre ska gälla.

Som utskottet uttryckt tidigare (bet. 2008/09:UbU4 s. 18), bidrar enligt utskottets mening den nya modellen för resurstilldelning till att styra medel till forskning av hög kvalitet, att drivkrafterna för kvalitet stärks samt att statliga medel kommer till största möjliga nytta.

Den nya modellen innebär en principiellt stor förändring jämfört med vad som gällt tidigare. En konsekvens blir också följdändringar som de nu föreslagna.

Benämningen universitet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att riksdagens tidigare ställningstagande om universitetsbegreppet inte längre ska gälla.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att de högskolor som inkommit med universitetsansökan ska få genomgå en kvalitetsprövning samt motionsyrkanden om att en sådan prövning ska utföras av Högskoleverket.

Jämför reservationen (s, v, mp).

Propositionen

Bakgrund

De förutsättningar som nu gäller för att ett lärosäte ska få benämnas universitet i Sverige beslutades om i samband med budgetpropositionen för 1997 (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:UbU1, rskr. 1996/97:100) samt propositionen Forskning och samhälle (prop. 1996/97:5, bet. 1996/97:UbU3, rskr. 1996/97:99). I enlighet med förslaget i budgetpropositionen för 1997 beslutade riksdagen att de lärosäten ska kunna benämnas universitet som

- har en grundutbildning och forskning som är väl etablerad och av god vetenskaplig kvalitet
- har en tillräcklig omfattning av grundutbildningen och utbildning inom ett antal ämnesområden
- har en tillräcklig omfattning av forskningsverksamheten och forskning inom ett antal ämnesområden
- har goda infrastrukturella förutsättningar (bibliotek m.m.) för att bedriva grundutbildning och forskning
- har goda internationella kontakter inom grundutbildning och forskning
- uppfyller kraven för att självständigt inrätta professurer och utfärda doktorsexamina.

Riksdagen beslutade också att det skulle ankomma på regeringen att besluta om användningen av benämningen universitet.

De nya förutsättningarna

Mot bakgrund av dels de nya möjligheter som högskolorna föreslås få att söka tillstånd att utfärda examina på forskarnivå, dels en bedömning av vad som är forskningsstrategiskt lämpligt och statsfinansiellt möjligt, föreslår regeringen att riksdagens tidigare ställningstagande beträffande universitetsbegreppet och förutsättningarna för att ett statligt lärosäte ska få benämnas universitet inte längre ska gälla. Det innebär att den nuvarande

ordningen som gäller för lärosätenas ansökan om universitetsstatus tas bort. Av dessa skäl har regeringen inte heller för avsikt att bifalla inkomna ansökningar om universitetsstatus.

Det finns, enligt regeringen, inget som hindrar riksdagen eller regeringen från att i framtiden göra bedömningen att särskilda resurser ska satsas på att bygga ut något eller några lärosäten till universitet. En sådan bedömning bör dock enligt regeringens mening vara en del av en långsiktig utbildnings- och forskningspolitisk bedömning. Därtill bör det fortsatt vara regeringen och inte Höskoleverket som beslutar om benämningen universitet.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i sin kommittémotion Ub23 yrkande 1 att det vore olämpligt att binda upp sig av ideologiska skäl för ett visst antal universitet i Sverige. Socialdemokraterna menar att det i första hand är kvaliteten som ska avgöra om fler högskolor blir universitet eller inte. Därmed ska de högskolor som har lämnat in en universitetsansökan och som fortfarande har ambitionen att bli universitet prövas för detta. Regeringens nya princip att utan vidare kvalitetsprövning avfärda de inkomna ansökningarna om universitetsstatus är inte acceptabel. Vidare anser Socialdemokraterna att Höskoleverket bör göra själva prövningen om universitetsstatus men att det slutliga beslutet ska tas av regeringen (yrkande 2).

Detta framförs även i den socialdemokratiska enskilda motionen Ub24 yrkande 2. I Ub24 yrkande 1 yrkas särskilt att Södertörns högskola, som lämnat in en ansökan om universitetsstatus, ska ges en prövning. Enligt motionärerna finns det vid högskolan kvalificerad forskning inom ett antal profilområden, omfattande grundutbildning och en stor bredd i rekryteringen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag att riksdagens tidigare ställningstagande om universitetsbegreppet inte längre ska gälla och avslår motionsyrkandena.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning om att den ordning som Resursutredningen (SOU 2007:81, s 151 f.) föreslår skulle innebära att riksdagen och regeringen avsäger sig ett legitimt behov av kontroll i fråga om övergripande resursmässiga och strategiska prioriteringar som bör beslutas på politisk nivå. Det finns en väsentlig skillnad mellan å ena sidan beslut om examenstillstånd inom avgränsade områden, där Höskoleverket bör fatta beslut utifrån en kvalitetsbedömning, och å andra sidan beslut om benämningen universitet, som innebär frihet att utan begränsningar utfärda generella examina på forskarnivå inom alla områden. I det senare fallet finns det anledning att beakta möjligheten till en fortsatt expansion av fors-

karutbildningen vid lärosätet till nya områden och de resursmässiga behov som då uppkommer. Därför bör det principiellt vara regeringen och inte Högskoleverket som beslutar om benämningen universitet.

Vidare delar utskottet regeringens bedömning om att det inte är aktuellt med uppbyggnad av nya universitet. Riksdagen beslutade nyligen om den forsknings- och innovationspolitiska propositionen (prop. 2008/09:50, bet. 2008/09:UbU4, rskr. 2008/09:160) där forsknings- och innovationspolitikens inriktning under perioden 2009–2012 anges. Bedömningen gjordes redan där att det inte är aktuellt med uppbyggnad av nya universitet då det saknas både långsiktiga statsfinansiella förutsättningar och utbildnings- och forskningspolitiska skäl för detta.

De nya möjligheterna för högskolorna att dels få tillstånd att utfärda examina på forskarnivå, dels höja sina forskningsanslag genom att prestera hög kvalitet gör sammantaget, enligt utskottets mening, att de skäl som främst legat bakom ansökningarna om universitetsstatus inte längre finns kvar. Utskottet anser att högskolorna får nya goda förutsättningar till att kunna profilera sig och koncentrera sina resurser till att uppnå en kvalitet som i sin tur leder till nya resurser.

Utskottet vill också understryka det som redan framförts av regeringen om att det naturligtvis inte finns något som hindrar riksdagen eller regeringen från att i framtiden göra bedömningen att särskilda resurser ska satsas på att bygga ut något eller några lärosäten till universitet.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Benämningen universitet, punkt 4 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Thomas Strand (s), Caroline Helmersson-Olsson (s), Roland Bäckman (s), Amineh Kakabaveh (v) och Lage Rahm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ub23 yrkandena 1 och 2 samt avslår proposition 2008/09:134 punkt 4 och motion 2008/09:Ub24 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet är positivt inställda till huvuddragen i regeringens proposition. Vi anser dock att det vore olämpligt att binda upp sig av ideologiska skäl för ett visst antal universitet i Sverige. Besluten att inrätta de senast nytillkomna universiteten har varit välgrundade och har stärkt Sveriges position som forskningsnation, förstärkt kvaliteten i grundutbildningen och gynnat utvecklingen inom både den offentliga sektorn och det privata näringslivet. Vi menar att det i första hand är kvaliteten som ska avgöra om fler högskolor blir universitet eller inte. Därmed ska de högskolor som har lämnat in en universitetsansökan och som fortfarande har ambitionen att bli universitet prövas seriöst för detta. Regeringens nya princip att utan vidare kvalitetsprövning avfärda de inkomna ansökningarna om universitetsstatus är enligt vår mening inte acceptabel.

Vidare anser vi att Högskoleverket bör göra själva prövningen om universitetsstatus men att det slutliga beslutet ska ligga hos regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:134 Forskarutbildning med profilering och kvalitet:

1. Riksdagen antar förslaget till
 - 1) lag om ändring i högskolelagen (1992:1434),
 - 2) lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina.
2. Riksdagen godkänner att riksdagens tidigare ställningstagande om principerna för uppställande av examensmål för forskarutbildningen inte längre ska gälla (avsnitt 6.5).
3. Riksdagen godkänner att riksdagens tidigare ställningstagande om indelning i vetenskapsområden och om principer för fördelning av resurser till forskning och forskarutbildning inte längre ska gälla (avsnitt 7).
4. Riksdagen godkänner att riksdagens tidigare ställningstagande om universitetsbegreppet inte längre ska gälla (avsnitt 8).

Följdmotionerna

2008/09:Ub23 av Marie Granlund m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de högskolor som inkommit med universitetsansökan och alltjämt eftersträvar universitetsstatus ska få genomgå en kvalitetsprövning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sådan prövning ska utföras av Högskoleverket och att slutgiltigt beslut även fortsättningsvis ska fattas av regeringen.

2008/09:Ub24 av Christina Axelsson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Södertörns högskola och de övriga högskolor som har inkommit med universitetsansökan och som alltjämt eftersträvar universitetsstatus ska få genomgå en kvalitetsprövning.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sådan prövning ska utföras av Högskoleverket och att slutgiltigt beslut även fortsättningsvis ska fattas av regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i högskolelagen
(1992:1434)

Härigenom föreskrivs i fråga om högskolelagen (1992:1434)¹
dels att 1 kap. 11–12 §§ och 2 kap. 5 § ska upphöra att gälla,
dels att nuvarande 2 kap. 5 a § ska betecknas 2 kap. 5 §,
dels att nya 2 kap. 5 § samt 2 kap. 6 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas sex nya paragrafer, 1 kap. 11–16 §§ av
 följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 kap.**

11 §

Examina på forskarnivå får utfärdas vid universiteten.

Ett universitet får dock inte utfärda examina på forskarnivå

1. om det för sådana examina krävs tillstånd för att utfärda en examen och universitetet saknar tillstånd, eller

2. i de fall ett beslut enligt 14 § andra stycket, om att en viss examen inte får utfärdas, gäller för universitetet.

Regeringen får meddela föreskrifter om att det krävs tillstånd för universitet att utfärda examina på forskarnivå. Om sådana föreskrifter har meddelats, beslutar Högskoleverket om tillstånd.

¹ Senaste lydelse av
 1 kap. 11 § 2007:511
 1 kap. 11 a § 2007:512
 1 kap. 12 § 2006:173
 2 kap. 5 § 2006:173.

12 §

Högskoleverket beslutar om tillstånd att utfärda examina

1. på forskarnivå för högskolor, som inte är universitet, och
2. på grundnivå och avancerad nivå för universitet och högskolor.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilka examina som får utfärdas vid Sveriges lantbruksuniversitet och vid Försvarshögskolan.

13 §

Ett tillstånd att utfärda examina får lämnas bara om

1. utbildningen uppfyller de krav som i detta kapitel ställs på utbildningen och de särskilda krav som finns i förordning, och
2. det i ett rikstäckande perspektiv finns ett allmänt intresse av att examina får utfärdas.

14 §

Om kraven i 13 § 1 inte är uppfyllda för en viss examen som ett universitet eller en högskola har tillstånd att utfärda eller som ett universitet får utfärda enligt 11 § första stycket, ska Högskoleverket uppmana universitetet eller högskolan att inom viss tid avhjälpa bristerna.

Finns bristerna helt eller till väsentlig del kvar sedan tiden för uppmaningen har gått ut, får Högskoleverket besluta att universitetet eller högskolan inte längre får utfärda en sådan examen som bristerna avser.

Även om Högskoleverket har beslutat att en viss examen inte längre får utfärdas, får universitetet eller högskolan utfärda examen för de studenter som har påbörjat sin utbildning vid det universitetet eller den högskolan före beslutet. Detta gäller dock bara om utbildningen

omfattar ett program, en kurs eller en del av en utbildning på forskarnivå som kan leda fram till en sådan examen som beslutet avser.

15 §

Högskoleverket får besluta att ett beslut enligt 14 § andra stycket inte längre ska gälla i fråga om examina som ett universitet före beslutet haft rätt att utfärda enligt 11 § första stycket.

Ett beslut enligt första stycket får fattas bara om kraven på utbildningen som anges i 13 § 1 är uppfyllda.

16 §

Frågor som avses i 14 § andra stycket ska avgöras av regeringen, om de avser Sveriges lantbruksuniversitet eller Försvарshögskolan. Regeringen får då också ta hänsyn till om det i ett rikstäckande perspektiv finns ett allmänt intresse av att examina får utfärdas vid Lantbruksuniversitetet eller Försvарshögskolan.

2 kap.

5 a §

Det *skall* finnas minst en fakultetsnämnd vid varje universitet och vid varje högskola där det *finns vetenskapsområde med stöd av beslut enligt 5 §.*

Fakultetsnämnderna *skall* ansvara för forskning och utbildning på forskarnivå. Nämnderna *skall* också ansvara för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, om inte universitetet eller högskolan inrättat särskilda organ för utbildning på dessa nivåer.

5 §²

Det *ska* finnas minst en fakultetsnämnd vid varje universitet och vid varje högskola där det *får utfärdas examina på forskarnivå, om inte annat följer av fjärde stycket.*

Fakultetsnämnderna *ska* ansvara för forskning, *konstnärligt utvecklingsarbete* och utbildning på forskarnivå, *om inte annat anges i tredje eller fjärde stycket.* Nämnderna *ska* också ansvara för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, om inte universitetet eller högskolan

² Senaste lydelse av tidigare 2 kap. 5 a § 2006:173.

Universitet och högskolor där lärarexamen får avläggas skall dock alltid ha ett särskilt organ med ansvar för lärarutbildning och för forskning som knyter an till sådan utbildning. Vid universitet och högskolor där det finns vetenskapsområde skall det särskilda organet ha ansvar också för sådan utbildning på forskarnivå som knyter an till lärarutbildningen. Högskolorna skall därutöver alltid ha särskilda organ för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och för forskning som inte hör till ansvarsområdet för någon fakultetsnämnd.

Universiteten och sådana högskolor som avses i första stycket skall bestämma vilka fakultetsnämnder som skall finnas och vilket ansvarsområde som varje nämnd skall ha. Ett ansvarsområde behöver inte sammanfalla med ett vetenskapsområde. Vid högskolor som inte är universitet får ansvarsområdet för utbildning på forskarnivå dock bara avse de vetenskapsområden som finns vid högskolan med stöd av beslut enligt 5 §.

inrättar särskilda organ för utbildning på dessa nivåer. Högskolorna ska därutöver alltid ha särskilda organ för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och för forskning som inte hör till ansvarsområdet för någon fakultetsnämnd.

Universitet och högskolor där lärarexamen får utfärdas ska alltid ha ett särskilt organ med ansvar för lärarutbildning och för forskning som knyter an till sådan utbildning. Vid universitet och högskolor som får utfärda examina på forskarnivå ska det särskilda organet ha ansvar också för sådan utbildning på forskarnivå som knyter an till lärarutbildningen.

Vid universitet och högskolor med konstnärlig utbildning får det i stället för en fakultetsnämnd finnas ett organ som ansvarar för konstnärlig forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig utbildning på forskarnivå. Om det inte inrättas något särskilt organ för den konstnärliga utbildningen på grundnivå och avancerad nivå, ska organet svara också för denna utbildning.

Universiteten och sådana högskolor som får utfärda examina på forskarnivå, ska besluta vilka fakultetsnämnder som ska finnas och vilket ansvarsområde som varje nämnd

ska ha. Vid högskolor som inte är universitet får ansvarsområdet för utbildning på forskarnivå dock bara avse de områden inom vilka högskolan har tillstånd att utfärda examina på forskarnivå.

6 §³

Till ledamöter i en fakultetsnämnd får väljas

1. vetenskapligt kompetenta lärare inom fakultetsnämndens ansvarsområde,
2. andra personer som är vetenskapligt kompetenta, och
3. personer som annars är lämpliga för uppdraget.

Flertalet av ledamöterna *skall* dock vara sådana vetenskapligt kompetenta personer som avses i 1 eller 2. Ledamöterna *skall* väljas av vetenskapligt kompetenta lärare inom fakultetsnämndens ansvarsområde. Studenterna vid högskolan har rätt att vara representerade i fakultetsnämnden.

Av ledamöterna i de särskilda organ som avses i 5 a § *skall* flertalet vara lärare vid högskolan. Studenterna har rätt att vara representerade i sådana organ.

Till ledamöter i en fakultetsnämnd får *följande* personer väljas:

1. vetenskapligt *eller konstnärligt* kompetenta lärare inom fakultetsnämndens ansvarsområde,
2. andra personer som är vetenskapligt *eller konstnärligt* kompetenta, och
3. personer som annars är lämpliga för uppdraget.

Flertalet av ledamöterna *ska* dock vara sådana vetenskapligt *eller konstnärligt* kompetenta personer som avses i *första stycket* 1 eller 2. Ledamöterna *ska* väljas av vetenskapligt *eller konstnärligt* kompetenta lärare inom fakultetsnämndens ansvarsområde. Studenterna vid högskolan har rätt att vara representerade i fakultetsnämnden.

Av ledamöterna i de särskilda organ som avses i 5 § *ska* flertalet vara lärare vid högskolan. Studenterna har rätt att vara representerade i sådana organ.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

2. Regeringen får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning andra högskolor än universitet får utfärda examina på forskarnivå enligt äldre bestämmelser.

³ Senaste lydelse 1997:797.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utbildningen *skall* vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund och på beprövad erfarenhet samt bedrivs så att den i övrigt uppfyller de krav som uppställs på utbildning i 1 kap. högskolelagen (1992:1434).

För varje examen *på grundnivå och avancerad nivå och för en examen på forskarnivå inom ett vetenskapsområde* som tillståndet avser, *skall* utbildningen också svara mot de särskilda krav som enligt förordningsbestämmelser gäller för denna examen vid de universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen.

Föreslagen lydelse

2 §¹

Utbildningen *ska* vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund och på beprövad erfarenhet samt bedrivs så att den i övrigt uppfyller de krav som uppställs på utbildning i 1 kap. högskolelagen (1992:1434).

För varje examen som tillståndet avser, *ska* utbildningen också svara mot de särskilda krav som enligt förordningsbestämmelser gäller för denna examen vid de universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

¹ Senaste lydelse 2006:174.